

Steenuil, Westsingel, Horst aan de Maas Inventarisatie en compensatievoorstel

Steenuil, Westsingel, Horst aan de Maas Inventarisatie en compensatievoorstel 2020

Status: Definitief, 16 april 2020 (gewijzigd op details, 6 mei 2020)

In opdracht van:

Contactpersoon: Dhr. R. Pluijmen / dhr. E. Kuenen

Bureau Meervelt,
Ecologisch onderzoek en advies

Ing. R.A.J. Pahlplatz

Projectnummer: 20-011

Foto omslag: Zicht op onderzoeksgebied

INHOUDSOPGAVE

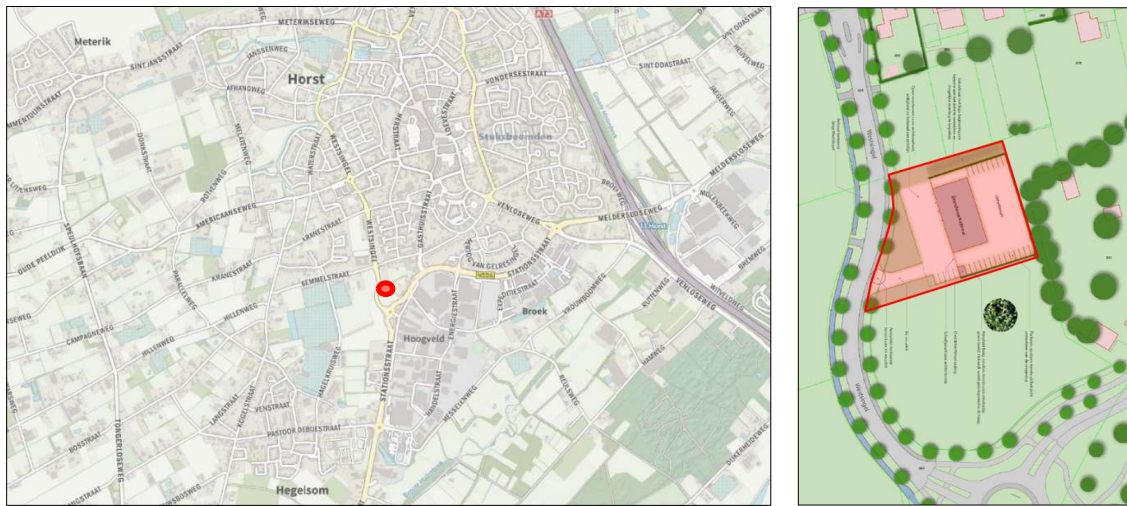
1	Inleiding.....	1
	1.1 Aanleiding	1
2	Onderzoek naar Steenuil voorjaar 2020.....	3
	2.1 Methode onderzoek Steenuil.....	3
	2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied.....	3
	2.3 Resultaat onderzoek	3
3	Compensatie verlies leefgebied	5
	3.1 Verlies leefgebied Steenuil.....	5
	3.2 Compensatieperceel	5
	3.3 Te treffen compenserende maatregelen	5
4	Literatuur.....	8

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In Horst aan de Maas heeft de Veiligheidsregio Noord-Limburg het voornemen over te gaan tot het bouwen van een nieuwe brandweerkazerne aan de oostzijde van de Westsingel. Het betreft een ruimtelijke ontwikkeling waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is. Onderdeel van de bestemmingsplanprocedure is een onderzoek naar effecten op beschermde natuurwaarden.

Hier toe is door BRO (2019) een quickscan Wet natuurbescherming¹ uitgevoerd. Uit de quickscan is gebleken dat nabij het plangebied (de locatie van de nieuw te bouwen kazerne, zie figuur 1) in het verleden waarnemingen zijn gedaan van een of meerdere roepende Steenuilen. Niet bekend was of het hier ging om een territorium en/of nestplaats. In het plangebied zelf kon het voorkomen van een nestplaats wel worden uitgesloten (geschikte nestplaatsen ontbreken).

Figuur 1 en 2: Locatie nieuwe brandweerkazerne en detail (<https://portal.prvlimburg.nl/viewer>).

Op grond van de Wet natuurbescherming en de Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg is het verboden vaste rust- en/of verblijfplaatsen van Steenuil te vernietigen of opzettelijk te verstoren. Onder vaste verblijfplaatsen behoort ook de functionele leefomgeving, dat wil zeggen de omgeving die nodig is om een paartje en hun eventuele jongen te voeden.

In het najaar van 2019 is aan Bureau Meervelt gevraagd de betekenis van het plangebied en de omgeving daarvan voor Steenuilen verder in beeld te brengen alsmede eventuele effecten als gevolg van de vestiging van een brandweerkazerne en voorstellen te doen voor mitigatie en compensatie van verlies van het leefgebied. Dit heeft geleid tot de Notitie Steenuil Westsingel Horst aan de Maas 2019 (Bureau Meervelt, 7 november 2019). Uit deze notitie bleek dat de onbebouwde enclave geschikt was als leefgebied voor Steenuil, vooral het noordelijk deel met het plangebied. Nabij het plangebied waren locaties aanwezig waar nestplaatsen aanwezig konden zijn en de onbebouwde enclave waarin het plangebied ligt vormde geschikt leefgebied voor Steenuilen. De oppervlakte van de enclave werd groot genoeg bevonden voor vestiging van minimaal één broedpaar. Een broedvogelinventarisatie in 2014 gaf sterke aanwijzingen dat een broedpaar aanwezig was (geweest) in de enclave.

Door de vestiging van de brandweerkazerne zou een deel van het foerageergebied verloren gaan en een groter deel kwalitatief veel minder geschikt worden door de optredende storingsfactoren die gepaard gaan met een

¹ BRO, 2018. Quickscan flora en fauna 'Brandweerkazerne Westsingel' te Horst.

brandweerkazerne. Omdat het centrale en zuidelijke deel van de enclave kwalitatief minder geschikt was door het ontbreken van landschapselementen, werden voorstellen gedaan om dit gebied op te waarderen. Door het nemen van verscheidene maatregelen zou de kwaliteit van de enclave zodanig verbeterd kunnen worden dat het territorium in stand gehouden zou kunnen worden na vestiging van de brandweerkazerne.

In de periode daarna (onder meer uit overleg tussen gemeente Horst aan de Maas en provincie Limburg) is gebleken dat het nemen van compenserende maatregelen in het aangrenzende gebied van de nieuwe brandweerkazerne geen duurzame oplossing is. Het omliggende terrein wordt mogelijk in de toekomst ook bebouwd, waardoor de enclave ongeschikt zou worden als leefgebied en opnieuw in compensatie elders dient voorzien te worden. Daarom is besloten de compensatieopgave in te vullen op een locatie buiten deze enclave. Onderhavige rapport geeft invulling aan deze gewijzigde opgave voor compensatie. Door deze gewijzigde opgave is ruimte ontstaan om in de broedtijd van 2020 een aanvullend veldonderzoek uit te voeren. Hierdoor is vastgesteld dat inderdaad een territorium aanwezig is en dat compensatie van leefgebied voor de Steenuil door de geplande ontwikkelingen noodzakelijk is. Voorafgaand aan het compensatieplan zijn de resultaten van de broedvogelinventarisatie opgenomen.

2 Onderzoek naar Steenuil voorjaar 2020

2.1 Methode onderzoek Steenuil

In 2020 werden drie veldbezoeken gebracht in de meest geschikte periode (half februari tot half april) om territoria van Steenuilen op te sporen. Het onderzoeksgebied werd hierbij geheel doorkruist. Vooral op potentieel geschikte locaties is gezocht en geluisterd naar aanwezige territoriale vogels. Tijdens de eerste twee bezoeken is geen gebruik gemaakt van geluidsnabootsing, tijdens het derde bezoek is kortstondig gebruik gemaakt van geluidsnabootsing.

Tabel 1: Overzicht veldbezoeken voorjaar 2020.

Bezoek	Datum	Bijzonderheden
1	28-2	Vanaf vroege avondschemering tot 1 uur daarna
2	4-3	Vanaf vroege avondschemering tot 1 uur daarna
3	16-3	Vanaf vroege avondschemering tot 1 uur daarna

2.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het plangebied (figuur 1) maakt deel uit van een onbebouwde enclave aan de zuidwestkant van Horst aan de Maas: aan alle zijden is het gebied omgeven door bebouwing. Deze bebouwing bestaat uit woonwijken, een bedrijventerrein en een kassencomplex. In de huidige situatie is het plangebied van de kazerne als agrarisch gebied (grasland) in gebruik.

In figuur 2 is de oppervlakte weergegeven van de onbebouwde enclave aan de zuidkant van Horst, het betreft een oppervlakte van ongeveer 28 ha. Kleinschalige landschapselementen komen nog voor in de noordoosthoek en in het zuiden in de vorm van erfbeplantingen en in het zuiden rond de voetbalvelden in de vorm van beplanting rond de voetbalvelden en erfbeplantingen. Het centrale deel bestaat uit grasland.

2.3 Resultaat onderzoek

De eerste twee avonden werden geen Steenuilen gehoord en gezien. Tijdens de derde ronde op 16 maart werd een luid roepende Steenuil gehoord aan de noordkant van het onderzoeksgebied. De vogel reageerde sterk op de geluidsoptname. Op grond van de waarnemingen tijdens de drie veldbezoeken kan worden vastgesteld dat één territorium van Steenuil aanwezig (Sovon.nl soortpagina Steenuil). Dit verklaart ook de beperkte roepactiviteit, bij meerdere territoria zijn de uilen actiever in het afbakenen van hun territorium. Vanwege de bebouwing rond de enclave en het oppervlak van de enclave kan ervan worden uitgegaan dat het territoria beperkt blijft tot de enclave zelf.

Figuur 3: Onderzoeksgebied (oranje) in de broedperiode in 2020. Rood aangegeven is het plangebied voor de brandweerkazerne. Op de locatie van de gele stip is een roepende Steenuil gehoord.

3 Compensatie verlies leefgebied

3.1 Verlies leefgebied Steenuil

De voorgenomen bouw van de brandweerkazerne is een eerste ruimtelijke ontwikkeling in het gebied zoals aangegeven in het noordelijke deel van figuur 3. Volgens gemeente Horst aan de Maas is de kans groot dat dit gehele gebied op termijn een andere functie gaat krijgen (in plaats van huidig agrarisch gebied naar andere bestemmingen, mogelijk wonen, bedrijventerrein). In overleg met de gemeente en provincie Limburg is daarom gekozen voor de optie om het verlies van leefgebied, ook het verlies als gevolg van andere ruimtelijke ontwikkelingen dan de brandweerkazerne, in één keer te compenseren. Hierdoor hoeft niet per kleinere ruimtelijke ontwikkeling in een nieuwe compensatie te worden voorzien en kan worden verwezen naar het aangewezen compensatieperceel als het gaat om voortschrijdend verlies van leefgebied van de Steenuil in de enclave.

3.2 Compensatieperceel

Een compensatieperceel ter compensatie van het verlies van het foerageergebied in de hele enclave is gevonden aan de zuidkant van Horst en ten noorden van 't Ham (westelijk van de Reulsweg). Het betreft (in 2019) een hoogproductieve, soortenarme raaigrasweide met een oppervlakte van 1,58 hectare. Het gebied grenst aan het kleinschalig landschap van 't Ham en ligt net ten zuiden van de Grote Molenbeek. Het perceel kan met een optimale inrichting (foerageergebied) voor een belangrijk deel voorzien in één territorium van Steenuil, zeker in combinatie met het omliggende agrarisch gebied en het aangrenzende natuurgebied.

Figuur 4: Beoogd compensatieperceel.

3.3 Te treffen compenserende maatregelen

3.3.1 Maatregelen in tijd (tijdstip van uitvoering)

De maatregelen dienen zo spoedig mogelijk te worden uitgevoerd, bij voorkeur wordt gestart met de compensatiemaatregelen voorafgaand aan de uitvoering van de eerste werkzaamheden aan de nieuwe kazerne.

Hierbij wordt opgemerkt dat de kazerne een eerste ruimtelijke ingreep is in het leefgebied van de Steenuil aan de Westsingel, waardoor wel de kwaliteit van het aanwezige territorium wordt aangetast, maar het territorium niet direct

in het voortbestaan wordt bedreigd. Dit geeft de initiatiefnemer en de gemeente Horst aan de Maas de tijd om de inrichting in het compensatiegebied planologisch en qua inrichting op orde te krijgen. De compenserende maatregelen hoeven daarom niet voorafgaand aan de bouw van de kazerne te zijn afgerond, maar wel (aantoonbaar) planologisch te zijn geborgd en kort daarna dient met de uitvoering te worden gestart.

3.3.2 Maatregelen in ruimte

In het compensatiegebied dient te worden ingericht als functioneel leefgebied voor één territorium van Steenuil. De volgende voorwaarden worden gesteld aan de maatregelen:

- De maatregelen moeten tijdig gerealiseerd zijn om te kunnen functioneren (zie 3.3.1).
- Het effect van de te nemen maatregelen moet duurzaam zijn.
- De effectiviteit van de maatregelen moet gemonitord worden.

De volgende inrichtingsmaatregelen dienen in ieder geval genomen te worden:

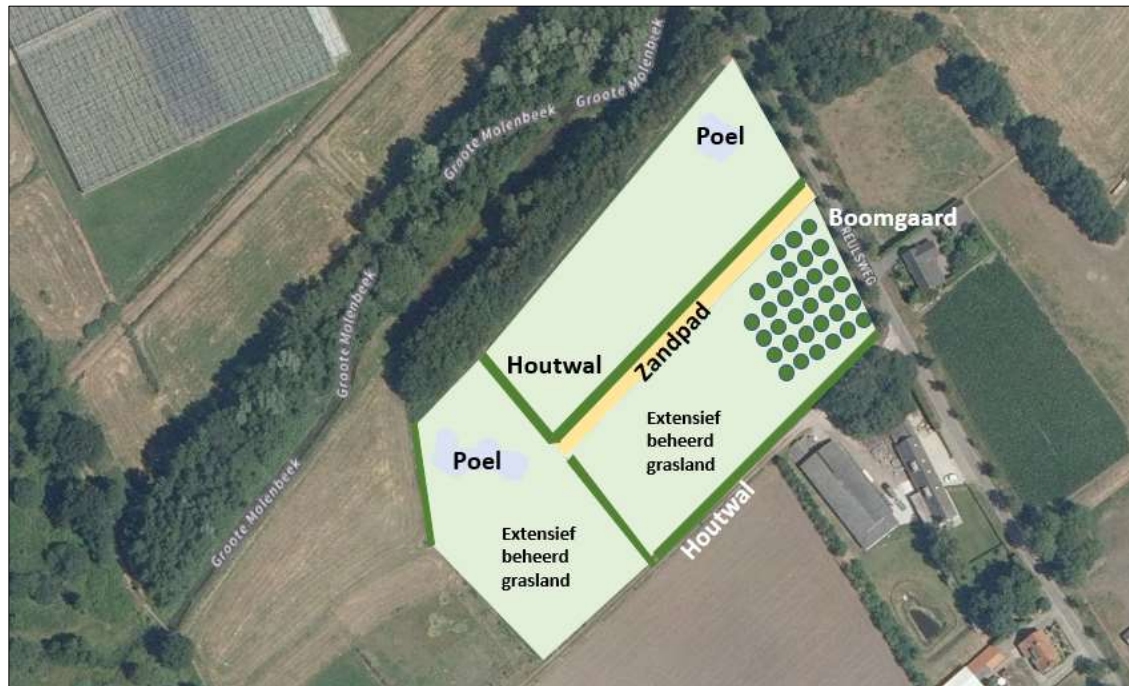
- o Het compensatieperceel dient als kleinschalig, extensief gebruikt cultuurlandschap te worden ingericht. Hiertoe dienen de volgende maatregelen worden genomen:
 - o Perceel opdelen in twee of drie kleinere percelen en 'aanleg' van een zandpad met brede bermen.
 - o 50% van de nieuw ontstane randen aanplanten met hagen of houtwallen. Hiervoor worden ten minste vijf verschillende soorten inheemse bomen en struiken aangeplant (bij voorkeur rijk bloeiend en/of vruchtdragend, zoals Zomereik, Berk, Zomerlinde, Hazelaar, Sleedoorn, Meidoorn, Vlier en Veldesdoorn). De structuurvariatie neemt hierdoor in landschappelijk opzicht toe, met een gunstig effect op insecten en kleine zoogdieren. Dit voorziet in een toename van biodiversiteit en daarmee in een toename van voedselaanbod voor Steenuil.
 - o Extensief beheer op de percelen (geen hoogproductieve gewassen als mais of Engels raaigras of vergelijkbaar, geen gebruik van bestrijdingsmiddelen). Maximaal 30% van de oppervlakte mag worden gebruikt als extensief beheerde akker, het overig deel is grasland.
 - o Op de graslanden dient een maai- en afvoer beheer te worden gevoerd of extensieve begrazing te worden gestart.
 - o Bij voorkeur worden de percelen niet bemest. Eventuele bemesting mag alleen plaatsvinden met biologische ruwe stalmest.
 - o Plaatsen van een nestkast in de bestaande houtwal aan de noordzijde en bij de boerderij grenzend aan de zuidkant.
 - o Aanplant van een boomgaard met ten minste 30 hoogstamfruitbomen biedt bij het ouder worden van de fruitbomen geschikte broedgelegenheid aan Steenuil en levert een bijdrage in de kleinschaligheid van het landschap.

In geval van het in fasen realiseren van de compensatie heeft de voorkeur vanuit het oosten/zuidoosten van het perceel te beginnen met de inrichtingswerkzaamheden. Dit kan door het uitvoeren van de volgende maatregelen, waarbij de eerste drie maatregelen ter compensatie zijn voor de ontwikkeling van de brandweerkazerne:

1. Plaatsen van twee nestkasten.
2. Omvormen oostelijke deel van het perceel naar extensief beheerde situatie.
3. Aanleg houtwal zuidoosten (lengte circa 200 meter).

Latere fase (verplichtingen voortkomend uit andere ontwikkelingen):

4. Omvormen overige deel van het perceel naar extensief beheerde situatie.
5. Aanleg boomgaard.
6. Aanleg overige houtwallen en zandpad.

Figuur 5: Verbeelding inrichting compensatieperceel.

Mogelijke aanvullende maatregelen:

- Aanleg van een of enkele poelen.
- Het stimuleren van aanleg van erfbeplanting bij huizen/erven in de omgeving van het compensatieperceel en verdere versterking van het kleinschalig landschap door bijvoorbeeld het planten van fruitbomen en aanplanten van hagen.
- Inzaaien van inheemse bloemrijke kruidenstroken. Bloemrijke kruidenstroken kunnen gerealiseerd worden door bestaand (monotoon, soortenarm) grasland te frezen en in te zaaien met een bloemrijk, inheems kruidenmengsel. Inzaaien dient plaats te vinden met een akkerkruidenmengsel of bloemrijk graslandmengsel (van inheemse soorten).

4 Literatuur

BIJ12. Kennisdocument Steenuil (*Athene noctua*). Versie 1.0, juli 2017.

BRO, 2018. Quicksan flora en fauna 'Brandweerkazerne Westsingel' te Horst.

Bureau Meervelt, 2019. Notitie Steenuil Westsingel, Horst aan de Maas.

Geraadpleegde websites

Limburg.nl

Waarneming.nl

Bijlage 1: Deel uit de uitspraak Raad van State, 2019. 201708426/1/R2, ECLI:NL:RVS:2019:2169

Onder een essentieel foerageergebied wordt verstaan een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantingsplaats of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Onder een essentiële vliegroute wordt verstaan een vliegroute die van wezenlijk belang is als er geen goede alternatieve vliegroute is om vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats een essentieel foerageergebied te bereiken of omvliegen vanuit de voortplantingsplaats of rustplaats naar een essentieel foerageergebied via een alternatieve route teveel energie kost.

Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen in de uitspraak van 20 januari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:12, geldt voor de in het tweede lid en het vierde lid van artikel 3.5 van de Wnb neergelegde verboden als uitgangspunt dat niet ieder initiatief dat tot gevolg heeft dat een beschermde diersoort zich moet aanpassen aan de veranderde omgeving een opzettelijke verontrusting is in de zin van die bepaling. Het aantasten van essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes, die zoals in dit geval niet samenvallen met voortplantings- en rustplaatsen, moet worden gezien als beschadiging of vernieling van voortplantings- en rustplaatsen als daardoor de functionaliteit van de voortplantings- en rustplaatsen van de betrokken vleermuissoorten wordt aangetast.